

A 10 ÉVES SZEGEDI ORGONA

(A Délmagyarország munkatársától). Többféle időszerűség jogosít fel arra, hogy a szegedi fogadalmi templom hírneves, remekbekészült orgonájáról cikket írjak. Az egyik szomorú aktuálitás a szegedi nagyorgona művészi kivitelezőjének, Angszter Emilnek néhány nappal ezelőtt bekövetkezett halála, a másik az, hogy ilyenkor, év elején a statisztikusok idényét éljük és a nemrég elkészült idegenforgalmi kimutatással kapcsolatosan meg kell említenünk, hogy a Dóm európai hírvé orgonája idegenforgalmi szempontból egyik fővonzóereje Szegednek. A harmadik aktualitást utoljára említem, de nem utolsósorban, mert tulajdonképpen az első jelentősebb évfordulóhoz érkezünk el a szegedi nagyorgona történetében.

Tíz esztendeje annak, hogy a szegedi fogadalmi templomban megkezdtek az akkor még nem ilyen hatalmas méretűnek tervezett orgona megépítését. Az orgona diszpozícióját Geixer József orgonológus tervezte, míg az alkotás kivitelezője a pécsi Angszter-gyár volt. Az építési munkálatokat 1929 szeptemberében kezdték el és befejezték 1930 július 1-én. Ezek az adatok, amelyeket mindenki ismer a szegedi nagyorgonáról, mint idegenforgalmi érdekességről, az orgonamű keletkezésének történetét, amely kulturális szempontból is érdeklődésre méltó, nem ismerik ilyen nagy általánosságban. Eppen ezért érdekessé tartottuk a történet felelevenítését s e célból felkerestük Csomák Elemért, a fogadalmi templom lelkes, kitűnő karnagyát, aki az alábbi adatokkal szolgált az orgona történetéről:

ORGONA KELL A FOGADALMI TEMPLOMBAN!

Mikor a fogadalmi templom már végső befejezés előtt állott, szegedi zenei körökben felmerült az orgonaépítés kérdése.

— A szegedi viszonyokat tekintve, mi legelőször 40–48 regiszteres orgonáról álmodoztunk, — kezdte visszaemlékezéseit Csomák karnagy.

De segítségünkre jött néhai Klebelsberg Kunó gróf, az akkori kultuszminiszter nagy szerelme és érdeklődése, amely minden szegedi problémára iránt a „nagy építő“ lelkében megnyilatkozott. Klebelsberg Kunó volt az, aki a dóm orgonaépítési ügyét is lelkesedéssel felkarolta.

— Boldogult Várhelyi József prelátus egy alkalommal dr. Balogh akkori belvárosi segédlelkésszel felutazott Budapestre és Klebelsberg miniszter urnak előadták kérésüket. „Felépül a fogadalmi templom — mondották —, megfelelő orgona kellene“ — folytatta Csomák Elemér, majd rátért arra, hogy az egykori kultuszminiszter Várhelyi prelátust, a fogadalmi templom első plébánosát őszintén szerelte és tisztelte. A tervet Klebelsberg Kunó gróf igen kedvesen fogadta s megkérdezte, mibe kerülne az orgona építése, ha az ország legnagyobb orgonáját is meghaladnánk?

— Belekerülhet 140–150 ezer pengőbe — mondotta a prelátus. Ezt a keretet a miniszter tudomásul vette s ezen belül az orgona építése rövidesen meg is indult a miniszterium, kegyur és egyházközség segítségével.

EURÓPA MÁSODIK ORGONÁJA.

Ettől kezdve szinte „karrier-történet“ a szegedi nagyorgona története. Klebelsberg Kunó gróf, akinek kulturális célkitűzése az volt, hogy a megcsontított Magyarország csak kulturális fölényrel tudja magára vonni a külföld figyelmét, sokat utazott Európában s mindenütt a kulturális kapcsolatok kimélyítésén fáradozott.

Egy ízben Barcelonában járt. — Spanyolországba akkor még kulturális célok és érdeklő-

dések vontatták az idegeneket — és ott a székesegyházban egy Echo-Werk távmű — annyira megnyerte tetszését, hogy hazajövet Budapestről telefonon hívta fel a szegedi belvárosi plébániát és közölte, hogy a szegedi orgonába okvetlenül bele kell építeni egy Echo-Werket is. Az orgona tehát, amelyet nyolcvan regiszteresre terveztek, az Echo-művel 116 regiszteresre bővült. A kupolában elhelyezett távmű volt tehát Klebelsberg Kunó gróf spanyolországi útjának Szegedet érintő, nagyszerű eredménye.

A néhai kultuszminiszter második külföldi útja alkalmával, amikor Stockholmba látogatott el, Berlinen keresztül utazott és a hamburgi Szent Michaelis templomban meghallgatta Európa akkor második hírességű orgonáját. Ott hallotta a „De Profundis“-művet s ennek a zenei élménynek szépségét azonnal Szeged számára akarta gyümölcsöztetni. Amikor svédországi útjáról visszatért, azt indítványozta, hogy a szegedi orgonát olyan méretűre emeljék, hogy az legyen Európa második orgonája... A hamburgban hallott De Profundis-szerkezettel ismét bővült a 116 regiszteres orgona s így lett a hamburginál, amely 162 regiszteres, négy regiszterrel nagyobb.

Klebelsberg Kunó gróf ezzel is kitűzött célját akarta szolgáltni, hogy a magyar kultúra magas színvonalára felhívja Európa s az egész világ figyelmét. Célját el is érte, mert a szegedi Dóm orgonája nemcsak európai, hanem világviszonylatban is a zenei körök érdeklődésének központjába került. A világ legnagyobb orgonája Denwerben van (Amerika), 240 regiszteres játékkal, utána következik a passauai orgona, amely Európa legnagyobb orgonája 230 regiszteres játékkal s Európában a második, az egész világon pedig a harmadik a szegedi Dóm orgonája, utána a hamburgi orgona következik.

7200 SIPOS, ÖT MANUÁLIS BAROKK-RENAISSANCE-STILŰ A SZEGEDI NAGYORGONA

Geixer József, az orgona tervezője öt manuálusra tervezte a szegedi nagyorgonát, amelynek konstrukciója a barokk és renaissance-korok stílusának művészi elgondolása egységesítése, felszerelve az összes kupolákkal, háromszoros pre-

Tavaszi és nyári
DIVATLAPOK
Eredeti párisi
DIVATRAJZOK
Dénes István
könyvkereskedés
Szeged, Kigúó-u. 2. Tel. 17-90.

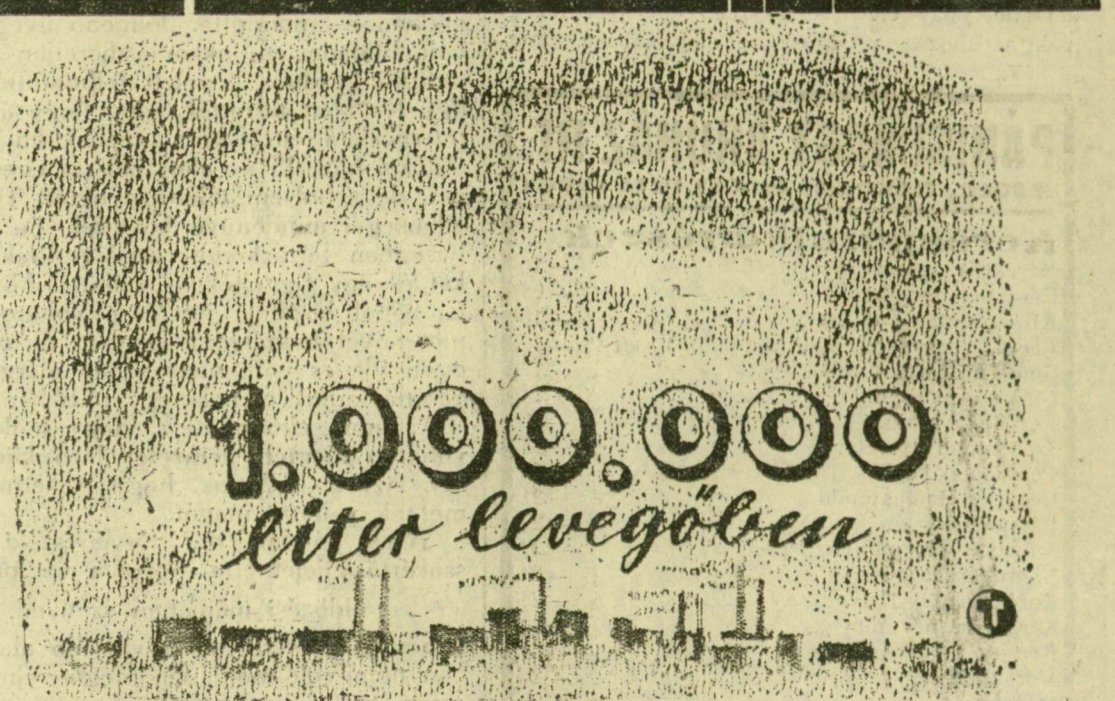
parációval és a modern technika vívmányával. Nem érdektelen megemlíteni, hogy az orgonában 7200 sip van. Igaz, hogy a De Profundis-szerkezet még a mai napig sem készült el — ismert anyagi okokból kifolyólag —, de az orgona játéksztalát úgy konstruálták meg, hogy amennyiben a mélytáv-mű elkészül, csak egyszerűen bele kell kapcsolni, mert az összes regiszterei megvannak már. Az orgona megépítésének eddigi költségei körülbelül 140 ezer pengős költséget jelentettek.

A valóban mesteri kivitelezést a pécsi Angszter-gyár a legnagyobb szaktudással, körültekintéssel és nem utolsósorban lelkesedéssel alkotta meg. A napokban elhunyt Angszter Emil volt az orgona művészi kivitelének tervezője. Angszter Emil ezzel a mesteri alkotásával a külföldi orgonológusok és orgonaszakértők legmesszebbmenő elismerését vívta ki, nemcsak önmagának, hanem a magyar alkotóművészetnek is hírnevet, dicsőséget szerezve.

Angszter Emil az orgona építési munkálatait személyesen irányította, igen gyakran fordult meg Szegeden és a legapróbb részletekre is gondosan felügyelt. Az ő lelkes munkájának abban az időben legnagyobb elismerője Klebelsberg Kunó volt, aki az építés ideje alatt a készülő orgonát számtalanszor megleltette és boldog volt, amikor az orgonán az első regiszterek megszólaltak...

EURÓPAI HIRŰ HANGVERSENYSOROZAT

1930 június elsején már teljesen készen volt az orgona, de csak szeptemberben szólalt meg először avatott művész keze alatt. Szakol-

1 liter kryptongáz van. Ez a ritka, aranyál is értékesebb nemesgáz adja a Tungstam Kryptonlámpa tündöklő fehér fényét.